

О. Ю. Вонберг,
асистент кафедри управління персоналом
та економіки праці
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ ПРАЦІ

АНОТАЦІЯ. Визначено найбільш значущі чинники впливу на розвиток інфраструктури ринку праці. Обґрунтовано їх класифікацію із врахуванням особливостей розвитку ринку праці. Досліджено ступінь їх впливу за сучасних умов розвитку ринку праці.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інституції, інфраструктура, ринок праці, чинники впливу.

АННОТАЦИЯ. Определено наиболее значимые факторы влияния на развитие инфраструктуры рынка труда. Обосновано их классификацию с учетом особенностей развития рынка труда. Исследовано степень их влияния в разрезе современных условий развития рынка труда.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: институции, инфраструктура, рынок труда, факторы влияния.

ANNOTATION. The important factors of influence on development of infrastructure of a labor market were defined. Their classification taking into account features of development of a labor market it was proved. Extent of their influence in a cut of modern conditions of development of a labor market. it was investigated.

KEY WORDS: institutions, infrastructure, labor market, influence factors.

Постановка проблеми. Перехід до інноваційного сучасного типу господарських стосунків в Україні має супроводжуватися відповідним розвитком ринкових відносин у сфері зайнятості. Потрібно відзначити, що ринок праці — найбільш складний елемент ринкової економіки. Адже, тут не лише перетинаються інтереси працівника і роботодавця при визначенні ціни робочої сили і умов її використання, а й формується система взаємозв'язків між усіма його суб'єктами. Для повноцінного функціонування ринку праці потрібно створення відповідних належних механізмів і інститутів, які б створювали сприятливі умови для узгодження інтересів його основних суб'єктів. В економічній літера-

турі подібні механізми і інститути носять назву «інфраструктури ринку праці».

Інфраструктура ринку праці розвивається відповідно до темпів розвитку самого ринку праці. У зв'язку з тим, що ринок праці в нашій країні — явище не нове, відповідно накопичений і певний досвід розвитку як безпосередньо ринку, так і його інфраструктури. Відомо, що в період соціалістичного розвитку економіки діяльність інститутів інфраструктури ринку праці була підпорядкована законам планомірного розподілу робочої сили по галузях народного господарства, а механізми узгодження інтересів учасників трудових стосунків мали яскраво забарвлений адміністративний характер. З переходом до ринкових господарських стосунків змінилися, передусім, макроекономічні умови розвитку ринку праці і, як наслідок цього, характер діяльності, а також організаційна структура інститутів ринку праці. Разом із тим, розвиток ринкових стосунків супроводжується необхідністю постійного вдосконалення механізмів, що сприяють створенню економічних і інших умов для формування і розвитку ринку праці. Цілком очевидно, що зазначені механізми можуть бути розроблені виключно за умовою функціонування інноваційної інфраструктури ринку праці. Інноваційна інфраструктура ринку праці створюється та функціонує під впливом низки чинників, уникнути дослідження яких просто неможливо. Зрозуміло, що дослідження чинників дозволяє упорядкувати сили, що прямо чи опосередковано визначають функціонування різних інституцій, визначити роль і значення їх у становленні та розвиткові інфраструктури.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Дослідження проблематики інфраструктури ринку праці є доволі поширеним та актуальним. Окремі його аспекти знайшли своє відображення в наукових працях таких науковців, як О. В. Волкова, В. І. Герасимчук, С. В. Опацька, В. М. Петюх, Т. М. Ружелович, Л. В. Щетініна тощо. Разом із тим, залишаються деякі аспекти проблематики, які висвітлені та розкриті в економічній літературі недостатньо. Зокрема, це стосується питання розкриття чинників, що впливають на розвиток інфраструктури ринку праці.

Так, Т. М. Ружелович чинники розмежувала на дві групи: зовнішнього середовища та внутрішнього впливу. До першої групи науковець віднесла: макроекономічні фактори, демографічні та соціально-психологічні (в тому числі й мотиваційні настанови стосовно вибору політики зайнятості керівниками підприємств). В свою чергу, чинники внутрішнього впливу поділяються на організаційні, нормативно-правові, фінансові. Вони, в свою чергу,

визначають стратегію держави на ринку праці [5, с. 79—80]. Відзначимо, що до макроекономічних факторів впливу зовнішнього середовища, на думку науковця, варто віднести фактор інфляції та бюджетного дефіциту, зовнішньоекономічні фактори, інвестиційну ситуацію, процеси банкрутства та санації.

На думку автора дослідження, запропонована класифікація не зовсім повна, крім того, деякі фактори автори, що працюють в цій сфері, просто не врахували. Тому, постає необхідність їх систематизації та в удосконаленні класифікації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Безсумнівно, нині інфраструктура українського ринку праці представлена безліччю інститутів і механізмів. Частина цих інститутів, створення яких ініційоване державою, представлена адміністративними структурами, що відносяться до різноманітних відомств, діяльність яких, на жаль, дублюється і не узгоджується ні один з одним, ні з умовами розвитку ринку праці. Зрозуміло, що суперечність механізмів інфраструктури ринку праці не сприяє створенню сприятливих умов для його розвитку. На нашу думку, усі дії інфраструктури ринку праці повинні переслідувати створення умов для якнайповнішої відповідності структури попиту і пропозиції робочої сили. З метою реалізації зазначеної вище вимоги, вважаємо за необхідне розглянути детальніше чинники, які найсильніше впливають на розвиток інфраструктури ринку праці.

Звичайно, усі ці чинники взаємопов'язані між собою; умовно їх можна поділити на зовнішні і внутрішні (рис. 1).

Під зовнішніми чинниками автор статті розуміє ті, які прямо чи опосередковано діють на розвиток інфраструктури через зміну кон'юнктури ринку праці. В той же час, вплив внутрішніх чинників, на наш погляд, пов'язаний зі зміною або розвитком одного з елементів інфраструктури ринку праці, введенням нових інститутів тощо. В цьому випадку, відповідно до необхідності дотримання принципу системності інфраструктури, зміна одного з елементів тягне зміну інших. Будучи складовою частиною ринку праці, інфраструктура ринку праці розвивається під впливом тих самих чинників, що і ринок праці: чинника рівня життя, структури освіти, а також інфляційної, інвестиційної, демографічної політики тощо. Слід також наголосити, що чинники зовнішнього впливу непрямої (опосередкованої) дії реалізуються лише через призму відповідних чинників прямої дії, представлених на рис. 1.

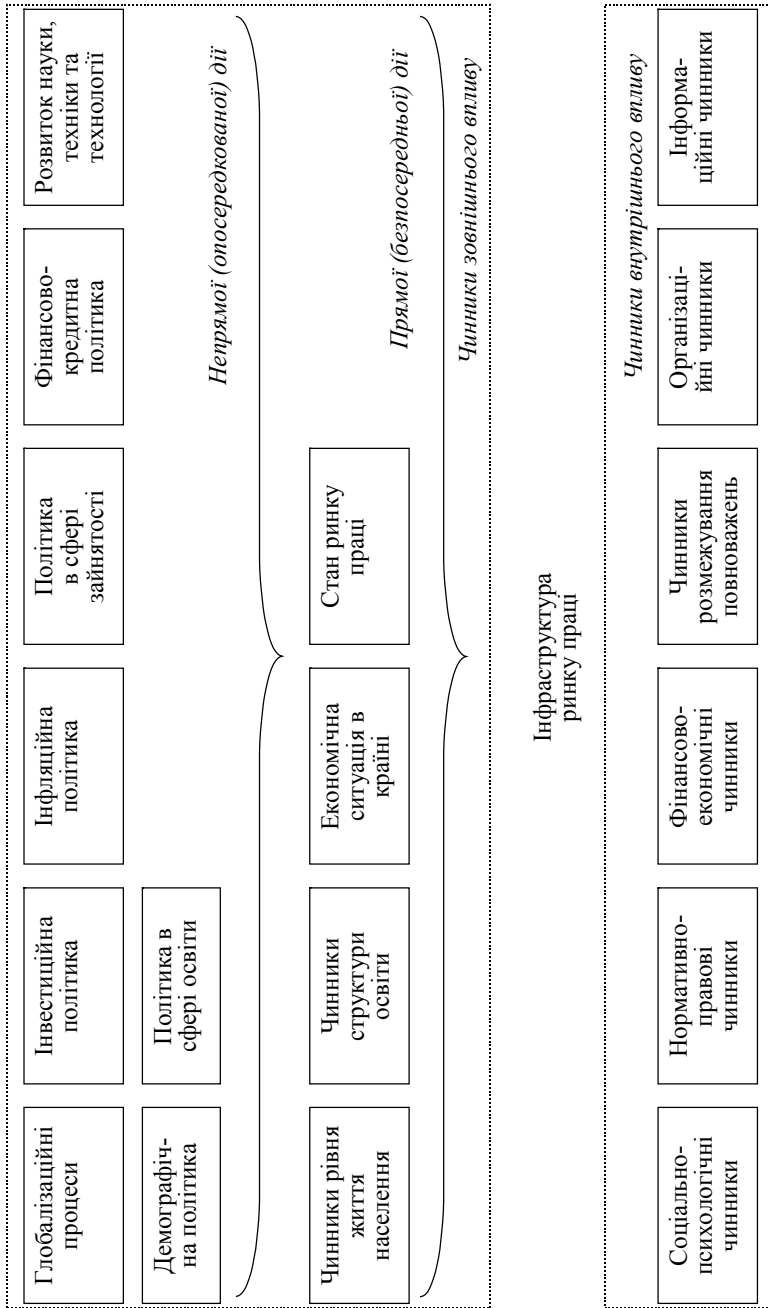

Рис. 1. Основні чинники впливу на розвиток інфраструктури ринку праці

До внутрішніх чинників, що впливають на розвиток інфраструктури ринку праці, ми віднесли соціально-психологічні, нормативно-правові, фінансово-економічні, організаційні, інформаційні чинники та чинники розподілу повноважень, який ми свідомо винесли за межі організаційного чинника, оскільки перерозподіл повноважень між інститутами інфраструктури не обов'язково змінює їх організаційні форми.

Під соціально-психологічними чинниками ми розумітимемо вплив поведінки суб'єктів відносин на ринку праці на розвиток його інфраструктури, а саме, зміну мотивації роботодавців при визначенні вимог до робочої сили і критеріїв відбору, при виборі посередників у підборі кадрів, міри і форм активності незайнятих громадян у пошуку робочого місця. Необхідно відмітити, що вплив цього чинника на інфраструктуру ринку праці може і повинен регулюватися самою інфраструктурою за допомогою розвитку правових, економічних і інформаційних механізмів.

Разом із тим, нормативно-правові чинники виступають здебільшого у формі впливу зміни законодавчої бази на організаційні параметри інститутів, розподілу повноважень між ними, економічними і фінансовими умовами їх діяльності, змістом інформаційного середовища.

Відмітимо, що наступна складова чинників внутрішнього впливу — фінансово-економічні чинники знаходяться у прямій залежності від економічних чинників зовнішнього впливу. Збільшення або зменшення коштів соціальних фондів, що формуються, передусім, за рахунок відрахувань страхових внесків роботодавців, а також дотацій держави, тягне за собою вибір тих або тих механізмів і засобів, які використовуються інститутами і інфраструктурою для регулювання ринку праці.

Під організаційними чинниками ми розумітимемо зміну організаційних форм існуючих інститутів інфраструктури, введення нових, їх злиття або розширення функцій, що припускає зміну правової бази, напрями і зміст інформаційних потоків тощо.

Вплив інформаційних чинників, звичайно, формується під впливом такого зовнішнього чинника, як розвиток науки, техніки і технології. Розширення та впровадження нового програмного забезпечення інфраструктури ринку праці, безсумнівно, позитивно впливає на інституції ринку праці, розширюючи їх можливості та надаючи суттєві переваги як інфраструктурі, так і споживачам її послуг.

Під чинником розмежування повноважень автор розуміє перерозподіл прав, обов'язків і відповідальності меж регіональними

і місцевими органами виконавчої влади, між інститутами інфраструктури ринку праці у вирішенні питань розвитку ринку праці.

Необхідно додати, що на державному рівні визначаються максимальні необхідні норми і нормативи функціонування ринку праці, його загальні межі. Держава забезпечує уніфікацію системи соціального і трудового законодавства, визначає обсяг прав роботодавців і працівників у сфері найму, можливості їх участі в управлінні виробництвом, межі компетенції місцевих органів управління ринком праці тощо. Окрім використання нормативів прямої дії держава здійснює непряме регулювання ринку праці через податкову, кредитно-інвестиційну політику.

На регіональному рівні з урахуванням місцевих особливостей і напрямів економічного розвитку регіону формується концепція зайнятості, передбачаються заходи по стимулюванню, розвитку тих або тих підприємств з метою подолання деформації на ринку праці, поліпшення професійно-кваліфікаційної структури кадрів, ефективності використання трудових ресурсів.

Наголосимо, що чинник розподілу повноважень впливає на зміну правових і інформаційних механізмів, і, в деяких випадках, зміну організаційної структури інститутів.

Висновки з проведеного дослідження. Інфраструктура ринку праці являє собою складну систему інститутів і механізмів, сукупна дія яких повинна формувати необхідні умови для розвитку ринку праці. Разом із тим, неузгодженість інтересів або дій окремих елементів і механізмів інфраструктури призводить до зниження ефективності її функціонування. Сутність останнього полягає у збалансуванні інтересів суб'єктів відносин на ринку праці разом із урахуванням основних дієвих чинників впливу. Нами в дослідженні були розглянуті лише найзначніші чинники впливу на інфраструктуру ринку праці. Подальший їх аналіз дозволить дослідити ступінь їх впливу на інфраструктуру, а отже, може слугувати основою для прогнозних досліджень.

Література

1. *Бейсенов С.* Инфраструктура рынка труда / С. Бейсенов, Т. Мухамбетов // Человек и труд. — 1993. — № 1. — С. 25—28.
2. *Волкова О. В.* Ринок праці: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 624 с.
3. *Зуб М. Я.* Фактори впливу на розвиток регіонального ринку праці за умов євроінтеграції // Вісник Хмельницького національного університету. — № 5. — Т. 1. — 2009. — С. 222—225.

4. Герасимчук В. І. Ринкова інфраструктура та її вплив на ринок . — К.: Вид-во Принт Експрес, 1999. — 33 с.

5. Опацька С. В. Потреби формування інфраструктури ринку праці в Україні // Сучасна інноваційно-промислова політика України: Інвестиційні пріоритети та інфраструктура, 1999. — С. 12—17.

6. Петюх В., Щетініна Л. Теоретико-методологічні основи оцінювання ефективності діяльності державної служби зайнятості // Регіональні аспекти розвитку і розміщення продуктивних сил. — Тернопіль: Економічна думка, 2002. — С. 101—105

7. Ружелович Т. М. Инфраструктура рынка труда: факторы внешнего и внутреннего влияния // Вестник Омского университета. — Вып. 2. — 1997. — С. 79—82.

8. Хлебович Д. И. Формирование и совершенствование инфраструктуры трудового посредничества в регионе / Д. И. Хлебович. — Иркутск, 1996. — 217 с.

9. Щетініна Л. В. Оцінювання якості послуг, що надаються службою зайнятості // Регіональні перспективи. — Полтава, 2004. — № 3—5. — С. 92—94.

Статтю подано до редакції 26.05.2012 р.

УДК 331.2

Т. В. Вонберг, канд. екон. наук,
доцент кафедри управління персоналом
та економіки праці

ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПАКЕТУ ПІДПРИЄМСТВА

АНОТАЦІЯ. Висвітлено ступінь дослідження проблематики формування соціального пакету в науковій літературі. Визначено фактори впливу на формування соціального пакету підприємства. Розглянуто вплив найзначніших факторів на сучасному етапі розвитку економіки держави.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: винагорода, компенсації, компенсаційний пакет, мотивація, соціальний пакет, фактори впливу.

АННОТАЦИЯ. Раскрыто степень исследования проблематики формирования социального пакета в научной литературе. Определены факторы влияния на формирование социального пакета предприятия. Рассмотрено влияние наиболее значимых факторов на современном этапе развития экономики государства.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: вознаграждение, компенсации, компенсационный пакет, мотивация, социальный пакет, факторы влияния.